

Ke konci schůze byl projednáván volný návrh min. taj. dra Havelky, aby byly vytvořeny jakési semináře pro prodebatování ožehavých otázek. Návrh byl příkázán výboru k provedení. V nových volbách byli zvoleni: starostou opětně prof. Hermann-Otavský, I. nám. sen. pres. dr. Bohuslav, II. nám. sekč. šéf dr. Joachim, I. jednatelem adv. dr. Polan, II. jedn. dr. Čáda, revisory adv. dr. Sobička a vrch. úř. Gross. Konečně s radostí byla uvítána návštěva prof. dra Sedláčka, gener. tajemníka II. právn. sjezdu, který podal zprávu o přípravných pracích. Návrh na změnu stanov Jednoty nebylo možno projednat pro pokračující roční dobu.

LITERATURA.

Jaroslav Kallab: Příručka k přednáškám o právu mezinárodním. I. Obecné zásady a právo platné v míru. Nákladem ČAS. »Právník«, Brno, 1924, 8., stran 172. — Přítomná kniha je myšlena jako učebnice základů mezinárodního práva, kterýžto obor po rozebrání knihy Hobzovy i překladu Liszta postrádal u nás jakéhokoliv zpracování, jehož potřeba jevila se co nejnáléhavější jak pronikavou změnou našich poměrů, tak i materie samé po světové válce. Spis tištěný jako rukopis nebyl sice přímo určen vědecké veřejnosti, ale přes to zasluží pozornosti širšího publika už proto, že systematicky zpracovává u nás poprvé výsledky mírových konferencí jako důležitý stupeň ve vývoji nového práva mezinárodního.

Autor zůstal při výkladu věren tradiční dogmatice předválečného mezinárodního práva, vložil však do ní organicky výsledky nového stavu, jak kodifikován velkými mezinárodními smlouvami poválečnými. Úvod věnován obecným partiím o pojmu a pramenech mezinárodního práva, o jeho poměru k právu vnitrostátnímu, o oblasti působnosti tohoto práva a novodobých snahách kodifikačních. Druhá část úvodu podává historický přehled vývoje jak mezinárodního práva samého, tak i discipliny jím se zabývající. Postrádám v této souvislosti zmínku o projektu věčného míru abbého de Saint-Pierre (Utrecht 1713 až 1717, jako Abrégé 1728) z doby Ludvíka XIV. a Ludvíka XV., jenž zvláště pro své konkrétní návrhy v tomto směru je dílem velmi pozoruhodným.

Vlastní práce obsahující přehled pozitivního práva mezinárodního je systematicky roztríděna na čtyři díly pojednávající o subjekttech mezinárodního práva, jeho objektech, o orgánech pro mezinárodní styky a o mezinárodněprávních jednáních.

První díl zabývá se předně mezinárodně právní subjektivitou přičenou suverénním státům, dále institutem uznání státu; nauku o sukcesi států prakticky ilustruje t. zv. likvidačí Rakousko-Uherska a uzavírá hodně diskutovaným problémem států spojených, polosuverenních a chráněných. Poslední § je tu věnován postavení států neutralisovaných, států nekřesťanských a papežské stolice. Pojednání o právech a povinnostech států-subjektů tvoří druhou část prvního dílu, který je uzavřen výkladem o novém subjektu mezinárodního práva poválečného, Společnosti národů, jejíž vznik, organizaci a úkoly líčí na podkladě Convenantu inkorporovaného v pěti mírových smlouvách a ratifikovaného také většinou signatárních mocí (až na Německo a Ameriku). Díl druhý pod pojem objektů mezinárodního práva shrnuje pojednání o roli státního území, o významu širého moře a postavení obyvatelstva státu v mezinárodně-právním společenství. Sem vsunuta ustanovení mírových smluv o ochraně menšin, státní příslušnosti, postavení cizinců a mezinárodní úprava vystěhovalectví. Díl třetí probírá jednotlivé orgány pro mezinárodní styky: hlavy států, ministerstva zahraničí, diplomatické zástupce (a základy práva vyslaneckého), in-

stituci konsulů. Mezi »jiné státní orgány« zařazena je ozbrojená moc pozemská, námořní i vzdušná a v cizím teritoriu se nacházející, hlavně pak instituce mezinárodních komisí, úřadů a soudů. Díl čtvrtý věnován hlavnímu druhu mezinárodně-právních jednání, totiž mezinárodním smlouvám a jejich náležitostem. Přílohy uvádějí velmi šťastně příklady mezinárodních smluv a to Pakt o Lize národů, Statut stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti a Úmluvu o práci navrženou jako integrující část smluv mírových.

Bylo by si přáti, aby prof. Kallabovi bylo dopřáno vydati co nejdříve velké zpracování této materie s obvyklým vědeckým aparátem, neboť je zřejmo, že nespokojil by se pak definitivně s obvyklým tradičním způsobem traktování, nebo v případě opačném ne aspoň bez obšírného jeho zdůvodnění vůči novým názorům účtujícím s dosavadním pojetím mezinárodního práva vůbec. Jmenuji v této souvislosti práce Kelsenovy, Verdrossovy i Sanderovy, jež kriticky i dogmaticky snesly mnoho nové látky. Přirozeně, že vědecky bude pak spočívatí váha ve výkladu »obecné části«, v níž hlavně bude zájmatí teoretika pojem práva mezinárodního a jeho pramenů, poměr mezinárodního práva k vnitrostátnímu, charakteristika metody právu mezinárodnímu immanentní, což vše dojde tu jistě výkladu obšírnějšího. Problémy speciální části »usměrní« se pak dle teoretické výslednice řešení přijatého v části obecné. Že může nová orientace teoretická vésti k velmi značné změně dosavadní systematiky, je jasno. Příkladem uvádím pojem státního území, považovaného za hlavní objekt státní moci. Tato teoretická konstrukce stala se velmi spornou už přijetím t. zv. územní prostorové (organická státověda, Jellinek!). Po Kelsenově kritice v »Problem der Souveränität« a W. Henrichově v »Theorie des Staatsgebietes« staly se obě theorie neudržitelnými, při čemž Henrich pokusil se o důslednou právníckou teorii územní, jež zřejmě naznačuje zcela novou orientaci v řešení onoho starého problému. Tento osud postihne i řadu jiných problémů speciální části, bude-li důsledně stavěna z určitého noetického hlediska. V. V.

Ludwig Bittner: Die Lehre von der völkerrechtlichen Vertragsurkunden-Deutsche Verlags-Anstalt. Stuttgart, Berlin, Leipzig, 1924, 8°, str. XIV.-314. — Bittner, ředitel dvorního a státního archivu vídeňského, pracuje již dlouhou dobu na mezinárodních smlouvách a z této jeho badatelské činnosti více než dvacetileté vznikla jeho práce, která v podstatě byla dohotovena za války. Předmětem jejím je zlistinění smluv mezinárodních, jež zkoumá s jejich diplomatické stránky, nikoliv podle jejich právní povahy. Kromě toho zmenšil si svůj úkol tím, že přihlíží k vývoji století XIX. a XX., ač právě tu by bylo velmi žádoucí, aby si povšiml blíže historického jejich vývoje, neboť jedině tak by byl vynikl leckterý jejich znak důrazněji a jasněji. Sleduje vznik mezinárodní smlouvy a proto nejprve vylučuje vznik a průběh řízení přípravného, zejména plných mocí a pak listin vyjednavatelských (Bittner zve je svým termínem »Unterhändlerurkunde«) a konečně listin, jež působí konečný vznik smlouvy mezinárodní. Třebas však měrou až — nebezpečnou ignoruje vývoj historický, přece dobře poukazuje, že ani nyní není vývoj uzavřen. Projeví se to zvláště v tom, že leccos zastaralého bude nutno z nynějších typů mezinárodních smluv vymýtití a nahraditi způsobem modernějším. Tento přesun způsobila nová doba v různých oborech a formách smluv mezinárodních jako na př. v otázce, kdo zastupuje stát a jak na místě zeměpánů jednájí zmocnění zástupcové států a úřady zahraniční. V naší době je již skutečnou výjimkou, jestliže hlava státu se sama zúčastní při jednání o smlouvu mezinárodní, jako to učinil prezident Wilson. Proto se musil vyvinouti celý systém plných mocí pro zástupce států a Bittner ukazuje na příkladech a diplomatickém rozboru, jak západní vzor působil i na jejich formální stránku. Je to také patrné i v tom, že přes všechny rozmanitosti, které sebou přináší politická situace, ustálil se jak ve vyjed-

návání, tak i ve stilisaci smluv pevný typus. Stejně jako dříve při plných mocích, tak i při listinách vyjednatelských a závěrečných roz-bírá autor jednotlivé jejich formule (části) a ukazuje, jak které se po-uzívá. Je konečně samozřejmé, že si podrobně všímá i ratifikačního řízení a v závěru své práce uvádí ještě některé typy smluv meziná-rodních, způsobu nyní již nevalně obvyklého totiž bezprostřední, jedno- duché zlistinění smluv mezinárodních.

Kniha Bittnerova vskutku oplývá bohatstvím zpracované látky. Příklady, s nimiž pracuje, jsou brány ze všech skoro států světa — autor měl ojedinělou příležitost probrati materiál uložený ve státním archivu vídeňském, přesto však neuznal za vhodné, aby si povšiml po- válečných poměrů. Tak kromě několika zmínek o mírových smlou- vách čerpá pouze z ústavy rakouské republiky, kdežto opomíjí naše ústavní poměry úplně, stejně jako nevalně si všímá historického vý- voje českých smluv mezinárodních, k nimž mu výhradním klíčem byla sice práce prof. Stiebra, již však neužil takovou měrou, jak by slušelo.

A tato mezera je tím povážlivější, že s některých stran našich se pojímá kniha Bittnerova za učebnici, jak se dělají mezinárodní smlouvy. Tím ovšem práce Bittnerova býti nemůže a také nechce, třebaš by bylo jejím účelem poučiti praktika o řízení při jednání o smlouvy meziná- rodní. Čtenáři našeho časopisu se jistě dobře pamatují, že nová úprava československých mezinárodních smluv, to jest jejich úvod a závěr byla nově provedena roku 1923 na podzim. Tehdy jsem poukázal, že se do nich vloudilo mnoho nedopatření. Jako navrholvat a vlastní pů- vůdce stilisace se v replice na mé poznámky přihlásil archivář mini- sterstva zahraničního dr. Jan Opočenský, který v článku uveřejněném v »Zahraníční Politice« (1924, seš. 12—4) odkryl svůj pramen v knize Bittnerově. Z ní přejal skoro celou stilisaci, jenže nahradil formule z českých historických pramenů, kdežto Bittner naše poměry ignoroval. Tak vlastně polemizovat a vyvracet názory dra Opočenského znamená kritizovat vývody Bittnerovy, ač leckdy ani Opočenský neužil jeho vývodů příležitě. Naproti tomu přejal od Bittnera i jeho skutečné chyby. Je to zejména záměna publikační formule, kterou Bittner zařa- zuje při rozboru (nikoli však v prvním výkladu!) ne jak je zásadou v diplomacie do textu, nýbrž do úvodního protokolu. Považuje totiž část adresy (inskripci) za publikaci, ač tato formule (v českém textu: »všem, kteří tento list čísti nebo čtouce slyšeti budou«) nemůže nikdy býti takto stilisována. Ovšem nelze Bittnerovi přičítati poklesek Opo- čenského, který závěrečný protokol našich smluv mezinárodních ozna- čuje (»a mocí listu tohoto podepsaného...«) jako disposici, tedy jako text, ačkoliv vlastního textu dr. Opočenský ve svém výkladu ani ne- uvedl, protože, jako to právě dobře ukázal Bittner, v moderních smlou- vách mezinárodních splývají skoro všechny formule textové v jedinou. Ovšem z Bittnerovy práce mohli bychom čerpati také řadu i jiných poučení, zejména jako že v novodobých smlouvách není již obvyklá salutace (»pozdravení«), která vždy má sakrální ráz vzývání boha, a nikoliv jak vyložil dr. Opočenský, že se na místě božím vyzývá republika a pod. Bittnerova kniha tedy při detailním rozboru i přes některé otázky, s nimiž by bylo možno polemizovati, přináší mnoho nového a je vskutku škoda, že nebylo jí správněji použito při naší stilisaci tak důležitých listin a stanovení formulí jako je tomu u mezinárodních smluv.

Dr. František Čáda.

Dr. James Goldschmidt: Der Prozess als Rechtslage. (Eine Kritik des prozessualen Denkens). Náklad Jul. Springer, Berlin 1925. 8°. Str. 602, zl. M. 48. — II. číslo sbírky: Abhandlungen aus der berliner juri- stischen Fakultät. — Ve dvoudílné knize zabývá se autor civilním procesem. V prvním díle (kritischer Teil) mluví autor o poměru platného práva německého a starého římského, procesním jednání soudu, stran a o následcích. V druhém díle (aufbauender Teil) je řeč m. j. o roz-

sudku, o elementech procesních, o důkazech a soudcovských úkonech. Seznam literatury, pramenů, rozhodnutí a věcný rejstřík doplňují ob-
sáhlou knihou. —s—

Japanische Civilprozeßordnung und Gerichtsverfassungsgesetz. Do němčiny přeložil dr. Karel Vogt. Nákladem překladatelovým, Yokohama 1920. Stran 221. (Komise: Koehler, Lipsko). Cena zl. M. 12. — Civilní řád soudní skládá se z osmi knih. V prvním díle první knihy jsou ustanovení o soudech: věcná a místní příslušnost, vyloučení a odmítnutí soudních osob a spoluúčast státního zastupitelství (v záležitostech veř. právnických osob, ve věcech manželských, paternitních a osvojenecských a j.). Druhý díl pojednává o stranách, procesní způsobilost, společenství v rozepři, účastenství třetích osob v rozepři, procesní zmocnění, soudní útraty, soudní policie a právo chudých. V třetím díle se jedná o ústním jednání a přípravných písemných podáních, o termínech a lhůtách, přerušeni jednání a j. Druhá kniha popisuje jednání v první instanci: zemské a úřední soudy, třetí kniha pak opravné prostředky, čtvrtá obnovení řízení, pátá směnečné řízení. Šestá kniha jedná o donucovací moci atd. Jurisdikční norma je obdobná naší, až na účast státních zástupců a institucí t. zv. úředních soudů (příslušné do 500 Yenů, smlouvy pachtovní a nájemní, spory o úpravu hranic, spory mezi zaměstnavateli a zaměstnanci a pod.) Civilní soudní řád dle zák. č. 29 z 21. dubna 1890, jur. norma zavedena zák. č. 6. z 10. února 1890 a upravena zákony: č. 67 z r. 1905, č. 30 z r. 1908, č. 71 z r. 1911, č. 6 z r. 1913 a č. 39 z r. 1914. —s—

Dr. Robert von Hippel: Deutsches Strafrecht. Erster Band. Allgemeine Grundlagen. — Naklad. Jul. Springer, Berlin, 1925. Stran 600, cena zl. M. 30. — (Kč. 270.—). V 23 člancích probírá autor dějiny a systémy trestního práva. V první kapitole pojednává o právu v sociálním životě, o účelu práva a jeho donucovací moci. V druhé kapitole je zmínka o římském trestním právu, o kanonickém tr. právu až do recepcce, o italské vědě od XII. do XV. století, a staroněmeckém právu, o právu frankém a pozdějšího středověku, konečně o recepci a říšském polic. řádu (R. P. O.) a j. V třetí kapitole uverejňuje autor přehled trestního práva v jiných státech (Československo odbyto několika řádky v článku o Rakousku. Malá zmínka o nové předloze tr. zákona za vedení prof. Miříčky) evropských, amerických a asijských. Ve čtvrté kapitole se mluví o teoriích v trestním právu a kriminální politice. Vše uspořádáno a provedeno s důkladností Němcům vlastní. Text doplňuje 25 vyobrazení a 4 diagramy. —s—

Dr. James Goldschmidt: Rechtsfälle aus dem Strafrecht: Naklad. Jul. Springer, Berlin 1925. Stran 73, 8°. Cena zl. M. 2.40. Brožurka obsahuje 160 případů z civilního i trestního práva, u některých případů připojeny i otázky k rozboru případu a tím je určena, jak i v úvodu podotknuto ku přípravě ke zkouškám. Na konec připojen příklad s úplným rozбором aplikace tr. zákonů. —s—

Dr. Fr. V. Procházka: Rozpravy o zločincích. — 1925. Praha. 16°. Str. 123. — Známý praktik vydává nevelkou knížku, vzniklou souhrnem populárních článků, které psal do rozličných denních listů a které nyní doplnil dalšími kapitolami podobné povahy. Obsah dílka je určován a charakterisován jeho vznikem. Je to soubor lehce načrtnutých a přístupně rozvinutých otázek, které mohou býti pro laického intressenta skutečně úvodem do kriminální psychologie a sociologie, jak je uvedeno v podtitulu. Autor přechází zde přes povšechné kapitoly úvodní k některým speciálním zjevům zločineckým, dotýká se příčin zločinnosti, hlavně těch, které kořeni v poválečné době a konci vřelými řádky, propagujícími péči o propuštěné trestance. Přes to, že je knížka poněkud nejednotná, již proto, že jsou některé kapitoly psány pod vlivem časových událostí, ba přímo jimi vyvolány, je to vítaný populární spis, který vzbudí v širokých vrstvách zájem o naznačené pro-

blémy a bude dobrou orientací těm, kdož se setkávají v praxi s podobnými otázkami, na př. četnictvu, sociálním pracovníkům atd.

—al—

Dvě stati o významu římského práva. — Profesor Somner v letošním ročníku »Průdů« odpověděl na některé výtky profesora dra Aug. Rátha stran římského práva. Obhajuje význam romanistických studií poukazem, jak nynější moderní právo mocně přijalo zásady římsko-právní a jak lze právě na římském právu vycvičiti to, co zve »právníckým myšlením«. Prof. Somner poukazuje zejména na to, že nelze si mysliti pod pojmem římského práva jen právo Justininiánské, nýbrž že musíme mnohem více obrátiti zřetel ke studiu papyrusů, chceme-li proniknouti do ducha práva římského. Tato renesance antiky je také po výtce praktická, neboť studiem tohoto práva, naučením logicky juristicky uvažovat můžeme i po stránce legislativní techniky dospěti k právu dokonalejšímu než dosud. — Týž autor do prvního svazku Přednášek a rozprav *) které vydává Společnost přátel antické kultury, napsal stať »Antická a naše právní kultura«. Odpovídá na to dvojím způsobem a sice, jakým podílem se zúčastnila na našem řádu právním antika a dále, jakými cestami při tvoření práva a jeho aplikaci se antika brala. První odpověď je dána velkolepým pochodem recepčním, jež je však zjevem velmi složitým, protože nelze jediným slovem říci, jaké to bylo právo, jež bylo recipováno. Neboť cesty recepce byly spleťtité, římské právo procházelo a bylo recipováno v různých zemích různými právy, právě že nositelem recepce byla především soudní praxe. Tak prakticky se římské právo i v našich zemích vžilo a proto moderní romanistika chtějíc dáti si i druhou odpověď musí zbaviti toto recipované právo římské právo všech cizích příměšků a tak dospěti k tomu, co je tak na antickém světě juristickém jedinečné, totiž k poznání římského právníckého myšlení a rozhodování. A jistě že obě tyto studie v nynější době, jež jen sobě na škodu velmi ráda zanedbává myšlenky vývoje, byly proneseny v pravý čas. Ca.

Sociální pojištění. Nákladem Sociální služby v Praze-Karlíně, 1925, 8°, stran 206, cena 15 Kč. — Kniha tato jest pouhým otiskem zprávy výboru sociálně-politického a výboru rozpočtového o vládním návrhu zákona (tisk 4186) o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, jakož i otiskem zákona ze dne 9. října 1924, č. 221. Sb. z. a n. o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Nepřináší čtenáři ničeho nového a uvádí pouze důvodovou zprávu a zákon tak, jak bylo obé již dříve několikráte tiskem publikováno.

Dr. Jindřich.

Všeobecné základy soukromého pojišťování. II. díl. Vyšlo jako druhý svazek knihovny Spolku čsl. pojistných techniků. V Praze, 1925, 8°, stran 271, cena není označena. — Kniha tato popisuje jednotlivá odvětví pojistná a obsahuje články ze všech oborů pojišťovacích, jakož i z pojistné medicíny. Značná část knihy věnována jest pojištění životnímu; tu zvláště zajímavý jest otisk tří přednášek univ. profesora dra Čchoenbauma. Dle úvodu tohoto díla mají oba díly sloužiti ku zvýšení odborného vzdělání úřednictva pojištěven.

Dr. Jindřich.

Extrait des motifs du projet de la loi sur les assurances maladies, invalidité et vieillesse des salariés. Nákladem ministerstva sociální péče. V Praze, 1924, 8°, stran 64, cena není označena. — Tato publikace Sociálního ústavu jest pouze překladem důvodové zprávy k zákonu o pojištění dělníků pro případ nemoci, invalidity a stáří (č. tisku 4186 a 4795) a rozdělena jest na dva díly: všeobecný a matematicko-statistický. Práce tato, psaná bezvadnou francouzštinou, má informovati čizinu o našich pokrocích na poli sociálně-pojišťovacím. Dr. Jindřich.

*) Co nás pojí s antikou? — Praha. — 1925. — 16°. — Str. 56.